

לב אחד בסרביה- סיוע אזרחי בחירום- לראשונה בגרסה העולמית

למרות שהסערה חלפה מדינת ישראל, על אף שתיתכן ביקורת מצדדיה השונים של המפה בעניין, זוכה ל'חסדי שמיים' בענייני זמני החירום. היא המכריזה על זמני חירום שלה כבר שנים ולא גורמי עליון. מלחמותיה של מדינת ישראל, משבריה כלכליים והמלחמה בטרור- כולם מעשי ידי אדם. מחוץ לחממת-ישראל, העולם שבחוץ חווה התערבות עליונה- בצורות, הצפות, סופות רעידות אדמה שרפות ודומיהן.

בזמן שאנו שקועים בהצלחותינו, בבעיותינו בהסכמה או אי הסכמה על הסכמים, מרחק ארבע שעות טיסה מארצנו הקטנטונת שחוותה השנה גשמים ברוכים, התחוללה בשבוע שעבר במדינות סרביה, בוסניה והרצגובינה סופת גשמים אשר התמשכה כמספר ימים.

נזקי הגשמים גרמו להצפות חמורה של הנהרות דנובה דרינה, בוסנה קריוויה, וספרסה, שבעקבותיהן נחסמו כבישים אשר קטעו את אספקת המים והחשמל באזורים שונים במדינות.

גשרים נהרסו, מסילות רכבת הוצאו משימוש, מה שהביא לניתוק בין הכפרים למרכזי הערים, ולקושי רב בחילוץ אנשים שנלכדו בשיטפונות. עד כה מדווחים על עשרות הרוגים, מאות לכודים כ-600 נעדרים ועוד כ-30,000 אנשים שפונו מבתיהם. מדובר על כמיליון תושבים הנמצאים באזורי השיטפון.

למרות שהסערה חלפה, באזורי השיטפונות מתחילים להירשם סימנים לבריאות לקויה הנובעים מחוסר היגיינה וממחסור במים. קיים חשש למחלות המועברות על ידי חרקים ומכרסמים, שעלולים להתרבות בקצב מהיר עקב הלחות הרבה והזבל באזורים שנפגעו.

גיוס לשמה

ממשלת סרביה הכריזה על מצב חירום במדינה ופנתה למנגנון ההגנה האזרחי של האיחוד האירופי בבקשה לסיוע בינלאומי. אלפי מתנדבים הגיעו למקום, מצוידים בכלים רפואיים, מזון וברצונם הטוב לעזור לתושבים שחייהם נעצרו בשטף הנהרות. ביום שבת, 17 במאי, יו"ר לב אחד קיבל פנייה מראש המטה של ממשלת סרביה, לפי המלצת היועץ הישראלי של מטה הממשלה אסף איזן, בבקשה לנהל עבורם את אלפי המתנדבים שהגיעו מכל רחבי העולם לסייע, ויחד אתם להקים מערך יעיל ומובנה שיכול לקלוט אלפי מתנדבים ולשלוח אותם בו זמנית למשימות בהתאם לצורך.

על מוסד ההתנדבות בישראל – קמים ולוקחים אחריות. מהו גבול אחריותה של המדינה בהגנה על אזרחיה? החוקים, הצבא והנורמות שמשתרשות בדת האזרחית נועדו לשמור על חיים תקינים של תושבי המדינה. אך מה קורה במצב שבו המדינה עצמה טוענת כלפיה אזרחיה- אין לי לכדי ביטחונכם.

המדינה הדמוקרטית, כריבונות של העם למען העם יכולה להעמיד כלים שונים למען ביטחון אזרחיה. נהלי הביטחון מהצפת הצורך עוברים את ייסורי הביורוקרטיה עד שמגיעים לידי ביצוע. והטיפול לעולם נעשה ברמה המערכתית, הכללית, ולא ברמת הפרט.

כאן קמה החברה האזרחית, השותפה בבניין המדינה ואומרת כי די לה לשבת בחיבוק ידיים. הכלים העומדים ברשות המדינה אין בהם בכדי לעזור ולסייע כפי שהחברה הייתה רוצה- ומכאן צצות אגודות ועמותות שונות הבאות למלא צורך הקיים בחברה שלא נענה מהר מספיק או שאינו נענה כלל על ידי המדינה. מדינת ישראל רוויה ארגוני חסדים הדואגים למזון וביגוד לנזקקים לחולים לתרופות ולשמחה, לנשים, לנערי רחוב לבעלי חיים הפועלים על טהרת ההתנדבות ועל עזרה לזולת. אין נזקק בכל עניין שהוא, שלא ימצא עמותה אשר חרוט על דגלה את צורכו. לכל בעיה או מחסור, קם ארגון אשר בנימי נפשו עניין החיסרון וכל תכלית קיומו הוא למלא חוסר זה.

גם במקרי חירום ארציים, קמים גופים שונים שמטרתם היא רווחת הפרט. בזמני מלחמות, כאשר המדינה נלחמת בחזית – כשעל מסכי הטלוויזיה סיקור נרחב של פעולותיה בפירוט רב- משהו קורה בעורף. משהו נשכח בעורף. אולי לא נשכח- אלא אינו יכול להיפתר ברמת המדינה.

צרכים העולים מהשטח מפרטים שונים אינם מוצאים מענה נכון ברשויות השלטון. בשלג האחרון שפקד את ירושלים, הועלה צורך מבתי אב רבים לכלי חימום שאינם פועלים על חשמל, האם המדינה אחראית על חימום ביתו של פלוני שאספקת החשמל חדלה מלהגיע לביתו? כיצד יכולה המדינה העוסקת בהגנת הכלל ותוך כדי כך בהגנת הפרט, לזהות את פנייתו של פלוני ולתת לא מענה בזמן אמת?

כאן נכנסת החברה האזרחית. אזרחי המדינה ערים וחיים בזמן חירום את הצרכים העולים ממשפחתם משכניהם מחבריהם לקהילה. הם יכולים להתארגן ללא נהלים סבוכים וביורוקרטיה מעכבת. בזמן שפנייתו של פלוני לכלי חימום מחכה ל"העברה לשלוחה" השכנה שלו קלטה את הפניה ביררה בין השכנים- והביאה לו שקיות חימום. מערך העורף האזרחי, יעיל יותר ומהיר יותר במענה לפרטים בזמן חירום. ניתן לדבר על גבול האחריות שהמדינה צריכה לקחת על אזרחיה, אך בכל מקרה שהוא – על האזרחים לעשות מעשה ולהיות שותפים בבניית קהילה חזקה. שליחת הילדים לצבא העם- אינה מעשה הפותר את בעיותיו של הפרט- ההתארגנות הוולונטרית של אזרחים למען אזרחים היא הנותנת חוזק בעורף, וכשהעורף חזק- ההשלכה הישירה שלו היא חזית חזקה.

לב אחד – סיוע אזרחי בחירום

האני מאמין של ארגון לב אחד- סיוע אזרחי בחירום, יכול לתת פתח להבנת תורת הסיוע האזרחי בחירום "אנחנו מאמינים כי קו ההגנה הראשון של החברה הוא ערבות הדדית- חברה שתומכת באוכלוסייה החלשה שלה עוזרת להגביר את חוסן שלה וכך תוכל להתגבר על כל מכשול". בשעת חירום מעמיד ארגון "לב אחד" לפקודת העיריות מערך גיוס והפעלה מקצועי ומסור, שמאפשר לה לנהל באופן אפקטיבי אלפי מתנדבים בזמנית. המערך פועל על פי מודל הפעלה ייחודי ומוכח, שיצרו מתנדבי הארגון על סמך ניסיונם המצטבר. בכדי לנהל את אלפי המתנדבים המבקשים לסייע באסון הטבע או במשבר הקיים וזקוקים למנגנון הפעלה יעיל, מהיר, מאורגן ומתואם, עד לרמת חוליית המתנדבים הבודדת.

הפעלת מתנדבים בחירום הנו פיתוח ייחודי ובלעדי בישראל. תורת הארגון אינו סודית- ומטרתה העיקרית היא לסייע בדיוק באותם מצבים שהמערכות קורסות ואין מי שיחבר בין הקצוות. על כן, בכל מקרה חירום, בארץ ובחו"ל רואה הארון שליחות בהפצת "תורת ההפעלה" – שלמעשה כל עניינה הוא חיבור בין הצורך בשטח "המשימות" ולבין תפעולן המהיר והיעיל ביותר.

לב אחד בסרביה

נראה כי בסופו של דבר, עכשיו כשמפלס המים מתחיל לרדת, הצרכים הממשיים ביותר הם מים, מזון, ושמירה על היגיינה. החשש העיקרי הוא מהתפרצות מחלות, בנוסף לקשיי הפינוי והטיפול הנפשי והפיזי בנפגעים. בשל המצב החמור בסרביה ולנוכח כמות המתנדבים הגדולה שהגיעה לעזור, הועלה הצורך ישנו צורך בניהול נכון של כוח אדם. בשבוע שעבר נשלחה משלחת חלוץ ולאחריה משלחת גדולה יותר על מנת להעביר הכשרות למתנדבים שהגיעו לסייע לאזרחי סרביה, ולפתוח חמ"ל ארצי ומקומי מעשה ידי האזרחים על מנת לרכז את הצרכים העולים מהאזרחים ולהעניק להם מענה מהיר מקצועי ויעיל. מתנדבי "לב אחד" הקימו מערך מתנדבים בשיתוף סטודנטים ואזרחים סרבים ודואגים להרצתו הראשונית. המשלחת הפועלת בסרביה כוללת כ-15 אנשי צוות שעברו הכשרה מתאימה ומשך פעילותם בסרביה יהיה עשרה ימים.